

"С нас е Бог!" - Чудото на Кръста

Из последованието на „Великото повечерие“

С нас е Бог, разберете, народи, и се покорете,
защото с нас е Бог!

Могъщи, покорявайте се, защото с нас е Бог!

И ако закрепнете, пак ще бъдете победени,
защото с нас е Бог!

И какъвто заговор скроите, Бог ще го разори:
защото с нас е Бог!

И каквато дума кажете, няма да се изпълни:
защото с нас е Бог!

Няма да се убоим от това, от което вие се
страхувате, нито ще се смутим: защото с нас е Бог!

Господа, нашия Бог - Него свято ще почитаме, и Той е наш страх: защото с нас е Бог!

И ако на Него се надявам, Той ще ми бъде освещение: защото с нас е Бог!

И ще се уповавам на Него и чрез Него ще се спася: защото с нас е Бог!

Ето и аз и децата, които ми даде Бог: защото с нас е Бог!

Народът, който ходи в тъмнина, видя голяма светлина: защото с нас е Бог!

Върху вас, които живеете в страната на смъртната сянка, светлина ще блесне: защото с нас е Бог!

Понеже Младенец ни се роди - Син ни се даде: защото с нас е Бог!

Властта е на раменете Му: защото с нас е Бог!

И Неговият мир е безкрай: защото с нас е Бог!

И ще Му дадат име Ангел на великия съвет: защото с нас е Бог!

Чуден, Съветник: защото с нас е Бог!

Бог крепък, властител, началник на мира: защото с нас е Бог!

Отец на бъдещия век: защото с нас е Бог!

Слава на Отца, и Сина и Святия Дух: защото с нас е Бог!

И сега и винаги и во веки веков: защото с нас е Бог!

В своите известни отговори по допитванията на българите след покръстването папа Николай I ги призовава да изоставят като военно знаме конската опашка, защото тя е езически знак, и да влизат в бой, носейки Светия кръст (Вж. The Responses of Pope Nicholas I to the Questions of the Bulgars A.D. 866, Letter 99): "Той именно е знамението, което носим на челата си, чрез него се отбраняваме от всички врагове и се охраняваме срещу всички нападения. Той е знамението на вярата и огромен ужас за дявола: той е знамението, с което винаги християнските князе в свои нужди си служат, и с което царете, придържайки се към истинската вяра, често изтръгват от неприятелите си по благоволенieto на Христа знаменити триумфи." Писмата на римския първосвещеник до българския княз Борис показват, че още след приемането на християнството кръстът става боен знак на българската войска. Новопокръстената българска държава и нейната армия възприемат установената по онова време християнска традиция, в която символът на Христовите страдания има универсално значение това е знакът, който стои над всичко и всички, защото е олицетворение на християнската вяра. **Чудото на Кръста:** В свещената история на християнството е изключително популярно чудото с Константин Велики при битката с неговия противник Максенций при Мулвийския мост край Рим през 312 година. Това било решителното сражение, което щяло да определи кой да наложи едноличната си власт над цялата Римска империя, разделена по това време на две части Източна и Западна. Чудейки се кой от многото почитани по това време богове да призове на помощ в битката, Константин бил споходен от небесно знамение. Пред него в небето се явил голям светещ кръст и той чул думите: "С това

ще победиш!" В деня на битката император Константин заповядал кръстът, който видял в небето, да бъде изобразен върху всички щитовете на войниците му и върху бойните знамена. Константин победил Максенций и станал едноличен владетел на империята, която започнали да наричат Византия. След тази битка Кръстът се превърнал в победоносен символ на войската. Един от възгласите на византийската войска преди сражение бил: "Кръстът победи и е победител!". Тази формула, звучаща като молитвен зов, означавала, че не трябва да се очаква изходът от битката, за да се види кой ще е победител защото с Божия помощ предвожданият войската кръстен знак е изначалният победител. Той побеждава във вечността. Под влияние на Византийската империя като боен знак кръстът бил възприет във всички православни страни. Смятало се, че всяка християнска войска трябва да постави върху своите знамена Христовия кръст, изразявайки по този начин несъмнената си вяра и крепка надежда, че Бог ще ѝ помогне, така както е помогнал на император Константин да победи враговете си. Въпреки че липсват конкретни данни, със сигурност може да се твърди, че през целия период на средновековната българска държава кръстът е символ на нашата войска. Както показват запазените от тази епоха миниатюри, този знак увенчавал дръжките на бойните знамена. Много е възможно по византийски образец начело на войските освен знамена да са носени големи кръстове, подобно на тези, които се носят в църковните литийни шествия. Когато войските влизали в бой с вдигнати знамена, множество кръстове се извисявали над войниците като знак, че те се намират под Божията закрила. В православната традиция всяка армия, "водена" от кръста, била смятана за "кръстоувенчана" словосъчетание, което априори подсказва небесното покровителство над нея. Такава армия била наричана "обичаната от Бога наша войска". Вярвало се, че начело на войската стои сам Бог, който я повежда в бой, дарява ѝ закрила и победа чрез своя победоносен знак. По време на османското робство кръстът бил изобразяван върху знамена, предвождачи различни български чети или въстаници. И докато в Средновековна България кръстът е схващан като универсален, общохристиянски символ, то по време на робството Христовият кръст става белег едновременно на религиозната и националната принадлежност на българите, знакът на тяхната идентичност, който ги отграничава от окръжаващия ги ислям. **Те вярвали, че именно с Христовата вяра и чрез неговия всепобеждаващ кръст ще успеят да отвоюват свободата си** от своите османски поробители. Както е известно, **върху едната страна на знамето на Карловския революционен комитет Васил Левски нарежда да се постави бял кръст и надписът: "Бог с нами!" ("Бог е с нас!")**. Апостолът на свободата, който имал духовно образование, много ясно съзнавал, че за да се увенчае с победа освободителното дело на българите, революционерите трябва да се уповават на всемогъществото на Бога и да вярват в Неговата подкрепа. В едно свое писмо Васил Левски пише: **"Бог нека е напреде, а народът български да ни е знаме!"** При свикването на събранието в Оборище през април 1876 г., което трябва да подготви предстоящото въстание, апостолите от IV революционен окръг тръгват към местността, **предвождани от известния поп Грую Бански. Яздейки кон, свещеникът държал в едната си ръка сабя, а в другата издигал високо кръст**. "Дружината запя бунтовен марш пише Захари Стоянов и последва поп Груя, който стъпи най-напред в Оборище с кръста в ръка... Блажени минути!" След това, преди събранието да започне, по предложение на Панайот Волов е отслужен водосвет и по този начин бъдещите въстаници призовали "божията благодат в своите действия". При освещаване на Самарското знаме на 6 май (18 май стар стил) 1877 г. старият войвода Цеко Петков благославя светинята с думите: "Да помогне Бог на това свято знаме да премине открай до край нещастната българска земя. Всичко нечисто поганско и зло да бяга от страх пред него, а подире му да настане траен мир и благоденствие!" Както е известно, от **двете страни на знамето на българските опълченци е избродиран кръст, в който са изографисани образите на Света Богородица с Младенеца и на Св. Св. Кирил и Методий**. В благословията на войводата дядо Цеко бойният път на знамето е представен като победоносно шествие, което отблъсква враговете-

друговерци, така както Бог прогонва от света злите сили и установява своето небесно царство. Православна традиция е доразвита във воинската символика и на Третото българско царство. Както е известно, първите бойни знамена на младата държава са по руски образец от двете им страни е изобразен червен кръст с изправен лъв в средата и надписа "С нами Бог" ("С нас е Бог!"). Тази християнска символика се запазва върху бойните ни знамена чак до 1950 година. По този армейски образец думите "С нами Бог!" са изписвани върху знамената на някои чети, участвали в Съединението (1885 г.) и на доброволчески дружини по време на Балканската война (1912-1913 г.). Бродираните върху старите бойни знамена думи "Бог с нами!" или "С нами Бог!" са заимствани от старинните църковни текстове на т. нар. "Голямо повечерие", което се отслужва по време на Великия пост: *"С нас е Бог, разберете, народи, и се покорете, защото с нас е Бог!... Могъщи, покорете се, защото с нас е Бог! И ако закрепнете, пак ще бъдете победени, защото с нас е Бог!"* Това е тържествен призив-молитва, който изразява древното християнско вярване, че **нищо на земята не може да бъде постигнато без Божията подкрепа**. Както вярващите призовават божието присъствие и помощ, за да се очистят от греховете по време на Великия пост, така и православните воители влизали в бой с възгласа: "С нами Бог". Както е добре известно, няма военослужещ, който да не е възпитаван, че знамето е светиня. Но обикновено съвременният воин осмисля тази идея чрез светските морални представи за святост, свързана с мъжество, доблест и бойна слава. Това несъмнено е правилно, но далеч не изчерпателно. Защото идеята, че знамето е светиня, има своя дълбок, изначално духовен смисъл. В православните представи бойното знаме е светиня, защото върху него са изобразени свещени християнски символи Христовия кръст, ликове на светци или думи от Светото писание (напр. "С нами Бог!"). Знамето е светиня и защото над него е извършен обредът на освещаването над парчето златовезан копринен плат духовникът е призовал всепобеждаващата благодат на Светия Дух. То се връчва на полка като Божие благословение на общото воинско служение, свързано с проява на християнски добродетели и самоотверженост. **Това осветено знаме е едновременно залог за вярата на войника в Божията помощ и за верността му към бойните другари, народа и родината. Знамето е светиня, защото олицетворява самия Бог подобно на Бога, който е винаги с нас, знамето съпътства войните във всички важни моменти както в бой, така и в мирни дни. Някога дори когато не е имало къде да се извърши молебен за дадена войскова част, той често е отслужван именно пред бойното знаме защото то носи свети образи и небесна благодат.** Затова православната църква сравнява бойното знаме със свещена хоругва бойната светиня съединява около себе си в едно цяло войните от един полк, подобно на вярващи, които се събират около църковното знаме.

(Горан Благоев; списание "Български войни" Брой 12 от 2004 г.)